

*De schijnwerkelijkheid van windenergie***Notities bij de keerzijde van de medaille**

Door de bomen zie je de molens nog wel.

Pieter Lukkes

Al jarenlang spaart de windenergiebranche kosten noch moeite om zichzelf zo rooskleurig mogelijk voor te stellen aan de maatschappij. Zoals bij agressieve reclame gebruikelijk is, worden daarbij minder positieve aspecten consequent overgeslagen of ontkend. Voor de branche heeft de medaille slechts één kant.

Veel partijen die zich laven aan subsidiestromen of politiek meeliften met de aldus kunstmatig opgepepte beeldvorming, voelen zich daar lekker bij. In deze notitie wordt tevens gelet op de keerzijde van de medaille en op de daar aan te treffen kostenposten.

Windenergie is over zeven jaar concurrerend met aardgas, zo meldt een in februari 2007 verschenen rapport van de belangenorganisatie NWEA (Nederlandse Windenergie Associatie). Is dit een blijde boodschap? Ja zeker, want op elk procent aandeel van windenergie in onze elektriciteitsvoorziening leggen wij jaar na jaar aanzienlijk meer dan 100 miljoen euro toe. Als al onze elektriciteit uit windturbines zou komen, dan zouden de extra kosten daarvan dus meer dan 10 miljard euro per jaar bedragen. Daar mag wel wat goed nieuws tegenover staan.

De NWEA zegt dat de sector over zeven jaar in beginsel zonder subsidie kan. Dat is een bekend geluid, want al sinds de jaren negentig heeft men geroepen het binnen tien jaar zonder subsidie te kunnen stellen. Die belofte is niet waargemaakt: de tien jaar zijn inmiddels ruimschoots verstreken. Dat van die zeven jaar is daarom een kwestie van eerst zien en dan pas geloven.

Propagandistisch werkt het goed voor de toekomst gouden bergen te beloven. Het gevaar dat men later daarop zal worden aangesproken, is minimaal. Wij leven immers in een geheugenloze maatschappij waarin wij ons vandaag niet meer de koppen herinneren waarmee de krant van gisteren opende. De branche weet dit al jaren en maakt daar graag gebruik van.

Wat is de NWEA van plan?

De NWEA stuurt aan op 4.000 MW windenergie op het land en eveneens 4.000 MW op zee. Ten opzichte van de krap 1.500 MW die er nu op het land staat, betekent dit bijna een verdrievoudiging. Hiermee wordt wel erg brutaal en zonder verdere onderbouwing sterk afgeweken van de officiële doelstellingen (zie bijvoorbeeld de *Nota Ruimte*, pagina 167) die

gericht zijn op 1.500 MW op het land en 6.000 MW op zee. Waarom maakt de NWEA deze enorme ommezwaai? Is windenergie op het land nu plotsklaps het meest profitabel? Of is het bouwen van windparken op zee toch minder lucratief dan eerder werd gehoopt?

Natuurlijk is het nog belangrijker dat het maximale vermogen van 1.500 MW windenergie op het land bijna is bereikt. Dit betekent het nabije einde van de bouw van windturbines op het land. De NWEA probeert zich hier onderuit te wurmen.

Opdat zoveel mogelijk wind wordt gevangen, bouwen de exploitanten hun turbines voor het overgrote deel in open landschappen. Die worden daardoor zwaar beschadigd. VROM zou dit het liefst met de mantel der liefde bedekken, maar kan er toch niet onderuit moederlijk vergoelijkend te spreken van 'overlast' die wordt veroorzaakt door geluid en horizonvervuiling. Het komt bij dit ministerie niet op dat er in tal van gevallen geen sprake meer is van horizonvervuiling, maar van landschapsvernieling.

Verzaakt het hier niet zijn plichten? Het is toch de taak van dit ministerie ruimtelijke ontwikkelingen, desnoods via verboden, in zodanige banen te leiden dat er ruimtelijk geen overlast ontstaat? Of bestaat er een stiekeme *side-letter* die luidt: met uitzondering van die gevallen waarin het om windturbines gaat?

Vermeden én veroorzaakte maatschappelijke kosten

Het NWEA-rapport wijst bij herhaling op door windenergie 'vermeden maatschappelijke kosten'. Dat zijn kosten die

Ook dit landschap blijkt te kunnen worden vernield.

door windenergie zouden worden voorkómen. Zou er geen windenergie zijn, dan zouden deze kosten wél moeten worden gemaakt, zo is de redenering. Zij vormen een soort 'tegensubsidie' van windenergie aan de maatschappij. Het betreft door windenergie vermeden kosten van dijkverzwaring, gezondheidszorg, herstel van historische gebouwen, schoonmaakkosten na een olieramp en dergelijke. Dit komt nogal vergezocht over. Uit het rapport valt op te maken dat de NWEA voor 2007 zo'n 50 miljoen euro naar zich toerekent als vermeden kosten.

Met geen woord wordt gerept over de door windenergie 'veroorzaakte maatschappelijke kosten'. Hierbij gaat het onder meer om de schade die in grote delen van het land wordt toegebracht aan de leefomgeving van mens en dier, en om de waardedaling van onroerend goed in de buurt van windturbines. Deze schade bedraagt op dit moment reeds ettelijke mil-

jarden euro's en zal, als de plannen van de NWEA doorgaan, oplopen tot 10 miljard à 20 miljard euro. Voor dit bedrag staat de windenergiesector bij de gemeenschap in het krijt. De sector zelf zwijgt hierover als het graf. De politiek ook. Terwijl juist deze laatste de vraag dient te beantwoorden of zij één economische bedrijvigheid kan noemen die voor eigen gewin permissie krijgt om een zo gigantische maatschappelijke schade te veroorzaken. Voorts dient de politiek uit leggen waarom zij geheel werkeloos toekijkt en een en ander tolereert.

Niet te verwaarlozen demografische kosten

Naast de aan windenergie toegeschreven 'vermeden maatschappelijke kosten' en de door haar 'veroorzaakte maatschappelijke kosten', laat zich een derde kosten categorie veronderstellen, namelijk 'demografische maatschappelijke kosten'. Waarom?

Op 8 en 9 maart is in Nieuwegein voor de tiende keer de emigratiebeurs gehouden. In de pers is daar veel aandacht aan besteed. Daarvoor bestond gereede aanleiding, want de emigratie groeit de laatste jaren spectaculair snel tot niet minder dan een verwachte 170.000 personen in 2007. In de pers en op de tv verklaarde Frans van Houten, organisator van de emigratiebeurs, dat heel veel mensen wegtrekken om ruimte en rust te zoeken. Dat zijn kwaliteiten die in Nederland in hoog tempo schaarser worden.

Windenergie vormt met stip de grootste motor achter het verdwijnen van landschappen waar ruimte en rust nog kunnen worden ervaren. Vervreemding van de eigen omgeving is het gevolg. De Duitsers noemen dit een *Verlust des Heimatgefühls*. De logische conclusie die hieruit valt te trekken, is dat windenergie emigratie bevordert. Overdreven? Neen, want naarmate je het land met steun van politiek, milieuorganisaties en bedrijfsleven meer onbewoonbaar maakt, zullen er meer mensen hun biezen pakken.

Gedichten Boom en Weer

Jaap Tempelman

Boom

Hij staat er vanmorgen weer bij als wil hij hier nooit vandaan
Een boom van een boom van een man die aan zijn wortels hecht
Hij maakt iedere nacht geruis om in verhalen weg te reizen
Hoewel van alles in hem beweegt houdt hij stand

In de winter is hij helemaal zichzelf alleen
Een man van een boom steekt zijn machtige armen
retorisch de lucht in tot een monument een teken
dat vraagt wat in 's hemelsnaam jou nog beweegt

In de herfst brengt hij zijn afgedragen kleren weg
ten behoeve van de kringloopwinkel in seizoenen
Een boom houdt enkel vast aan eigen houten bast
Kou grijpt hem aan maar hij zwijgt hoog naakt hard

Maar nu hoor hoor hij praat naar alle kanten honderduit
Een boom vol wind en wolken zwaait zich heen en weer
Zijn stam lijkt haast te breken van moed en overmacht
Je volgt hem met je blik en duizelt van zijn woorden

[uit de bundel "van de wereld" (2004)]

Weer

het waaien door de bladeren
brengt het terug, het weer
van toen we voor het eerst
samen naar buiten liepen

wolken, dat eeuwige beweeg
in de lucht, wat we vonden
van de lente was verdord
en ritselde weg, nazomerweer

de verandering verandert niet,
de herinnering bedriegt, bedreigt
wat is, het is er al geweest

de krant van gisteren, het weer
van vorig jaar, de glans
van je huid vroeger

[uit de bundel "zo lang als het duurt" (1985)]